29/09/2020

Στα σκουπίδια 1,3 δισ. τόνοι φαγητού το χρόνο

/ Επικαιρότητα

Η 29η Σεπτεμβρίου έχει οριστεί από τον ΟΗΕ ως Διεθνής Ημέρα Ενημέρωσης για την Απώλεια και τη Σπατάλη Φαγητού και τα στοιχεία που βλέπουν το φως της δημοσιότητας είναι συγκλονιστικά.

Η παραγωγή τροφής έχει αναδειχθεί σε μία από τις μεγαλύτερες απειλές για το περιβάλλον σήμερα, συμβάλλοντας μεταξύ άλλων και στην κλιματική κρίση. Μέχρι το 2030, η απώλεια και η σπατάλη τροφίμων θα πρέπει να έχει μειωθεί κατά 50%, σύμφωνα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ. Όμως, η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται να κάνει σημαντικά βήματα για να το πετύχει, καθώς η πρόοδός της είναι μέχρι στιγμής αργή, όπως επισημαίνει κοινή έκθεση του WWF και του βρετανικού οργανισμού WRAP.

Η σπατάλη τροφίμων σε αριθμούς, σύμφωνα με το WWF

Παγκοσμίως
1 στα 3 τρόφιμα πετιέται, 1,3 δισεκατομμύρια τόνοι τροφής.

Το 30% των παραγομένων φρούτων και λαχανικών απορρίπτεται λόγω εμφάνισης.
Οι χώρες που μετρούν τη σπατάλη τροφίμων αντιπροσωπεύουν μόνο το 12% του παγκόσμιου πληθυσμού.
Το 28% των αγροτικών περιοχών καλλιεργείται για την παραγωγή φαγητού που απλά σπαταλιέται.

Πανευρωπαϊκά

88 εκατομμύρια τόνοι φαγητού καταλήγουν στα σκουπίδια.
Κάθε άτομο στην Ε.Ε. πετάει στα σκουπίδια 173 κιλά τροφής ετησίως.
10% της απόρριψης σχετίζεται με την αναγραφόμενη ημερομηνία λήξης.

Είναι πλέον επιτακτική η ανάγκη να αλλάξουμε τον τρόπο με τον οποίο παράγουμε, διανέμουμε και καταναλώνουμε τρόφιμα. Πρόκειται για ένα πρόβλημα με περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές προεκτάσεις. Για την παραγωγή τροφίμων καταστρέφονται σημαντικοί βιότοποι, θέτοντας σε κίνδυνο εξαφάνισης χιλιάδες είδη σε όλο τον κόσμο. Την ίδια στιγμή, ενώ 112 εκατομμύρια Ευρωπαίοι κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό, εκτιμάται ότι κατά μέσο όρο κάθε άτομο στην ΕΕ πετάει στα σκουπίδια 173 κιλά τροφής ετησίως. Αναγνωρίζοντας τη σημασία της βιώσιμης παραγωγής τροφίμων, ο ΟΗΕ έχει ορίσει την 29η Σεπτεμβρίου ως τη Διεθνή Ημέρα Ενημέρωσης για την Απώλεια και τη Σπατάλη Φαγητού.

Η έκθεση του WWF και του WRAP, υπό τον τίτλο «Μειώνοντας στο μισό την απώλεια και τη σπατάλη τροφίμων στην ΕΕ έως το 2030», αξιολογεί προηγούμενες και τρέχουσες δράσεις για τη μείωση της σπατάλης σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού, αναδεικνύει καλές πρακτικές και απευθύνει έκκληση για άμεση εφαρμογή μέτρων στην ΕΕ. Όπως τονίζεται στην έρευνα, παρότι τα τελευταία χρόνια έχουν σημειωθεί αλλαγές στο κανονιστικό πλαίσιο, χρειάζεται να συνοδευτούν από περαιτέρω δράσεις για την αποτελεσματική επιτάχυνση της μείωσης της σπατάλης τροφίμων. Προς αυτό τον σκοπό, η έκθεση αναδεικνύει τους τρεις παρακάτω πυλώνες, στους οποίους πρέπει να εστιάσουν τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκή Ένωσης:

Μέτρηση της σπατάλης: Η μέτρηση των απορριμμάτων τροφίμων αποτελεί μία από τις πλέον αποτελεσματικές ενέργειες για τη μείωση της απώλειας και σπατάλης τροφίμων, καθώς βοηθά στον εντοπισμό και την ιεράρχηση των αιτιών του προβλήματος, διευκολύνοντας τον σχεδιασμό αντίστοιχων παρεμβάσεων και την παρακολούθηση προόδου. Με ευρωπαϊκή Οδηγία (2018/851) έχει θεσπιστεί η υποχρέωση για όλα τα κράτη-μέλη να πραγματοποιούν μετρήσεις με συνέπεια και κοινή μέθοδο, ενώ η πρώτη πανευρωπαϊκή μέτρηση σε εθνικό επίπεδο προγραμματίστηκε για το 2020.

Αξιοποίηση των υπολειμμάτων τροφίμων: Ένα ακόμη πολύ σημαντικό μέτρο είναι η παροχή χρηματοδοτικής υποστήριξης για έρευνα και καινοτομία όσον αφορά στην ασφαλή και αποτελεσματική αξιοποίηση των υπολειμμάτων τροφίμων για επεξεργασμένα τρόφιμα, ζωοτροφές, χημικά ή άλλα υλικά.
Αυστηρότερο κανονιστικό πλαίσιο: Συστήνεται η θέσπιση πρόσθετων κανονιστικών ρυθμίσεων υπό τη μορφή νομοθεσίας, που θα καθιστά υποχρεωτική την πρόληψη της σπατάλης τροφίμων σε συγκεκριμένους κλάδους (π.χ. λιανεμπόριο ή φιλοξενία), θα αποτρέπει αθέμιτες εμπορικές πρακτικές που οδηγούν σε σπατάλη σε επίπεδο γεωργικών εκμεταλλεύσεων ή θα επιβάλλει ως υποχρεωτική τη μέτρηση των απορριμμάτων για όλες τις μεγάλες επιχειρήσεις τροφίμων. Μάλιστα, η νέα στρατηγική της ΕΕ «Από το αγρόκτημα στο πιάτο»[i], αναμένεται να ενθαρρύνει την ανάληψη περαιτέρω δράσης προς αυτή την κατεύθυνση από τα κράτη μέλη την επόμενη δεκαετία.

Αδικαιολόγητη αδράνεια από την Ελλάδα
Παρότι στην Ελλάδα σημειώνεται εδώ και χρόνια οικονομική και κοινωνική κρίση, με σημαντικό αριθμό πολιτών να μαστίζεται από επισιτιστική ανασφάλεια, οι νομοθετικές πρωτοβουλίες που έχει αναλάβει μέχρι στιγμής η χώρα για τον περιορισμό της σπατάλης τροφίμων (πχ. η απαλλαγή ΦΠΑ για δωρεές τροφίμων με τον ν. 4238/2014) είναι ελάχιστες και δεν επαρκούν. Παράλληλα, η Ελλάδα δεν διαθέτει ακόμη στοιχεία για το μέγεθος της σπατάλης ή την ποιοτική σύσταση των υπολειμμάτων τροφίμων, ενώ το νέο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), που δημοσιεύτηκε τον Αύγουστο, δεν κάνει καμία απολύτως μνεία σε δράσεις περιορισμού της σπατάλης. Αντιθέτως, βάσει του ΕΣΔΑ, εκτιμάται ότι στην Ελλάδα δεν θα παρατηρηθεί μείωση έως το 2030.

Η αδράνεια όμως δεν μπορεί να αποτελέσει επιλογή. Σε αυτό το πλαίσιο, το WWF Ελλάς έχει προτείνει στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) την άμεση λήψη των παρακάτω μέτρων:

Ορισμός στόχου: Κατά την ενσωμάτωση της σχετικής ευρωπαϊκής οδηγίας, πρέπει να προβλεφθεί συγκεκριμένος στόχος για τη μείωση της σπατάλης τροφίμων – συγκεκριμένα μείωση 50% κατά μήκος της αλυσίδας παραγωγής και εφοδιασμού μέχρι το 2030.
Μέτρηση και αποτύπωση μεγέθους της σπατάλης: Παρότι η ΕΛΣΤΑΤ έχει συμπεριλάβει στον προγραμματισμό της την εκπόνηση μέτρησης της σπατάλης, πρέπει να υπάρξει μέριμνα για την έγκαιρη υλοποίησή της ως τα τέλη 2020, ώστε βάσει των σημαντικών ευρημάτων να αποτυπωθεί η υφιστάμενη κατάσταση.
Θέσπιση υποχρεωτικής καταγραφής απορριμμάτων τροφίμων σε επιχειρήσεις διακίνησης και εμπορίας τροφίμων.
Παροχή κινήτρων για την ενίσχυση της δωρεάς τροφίμων, μέσα από την ανάπτυξη

οικονομικών εργαλείων και την αποσαφήνιση των ποινικών ευθυνών στη διαδικασία δωρεάς.

Άμεση εκπόνηση σχεδίου δράσης για την πρόληψη των απωλειών τροφίμων, το οποίο θα περιλαμβάνει μέτρα ανά κλάδο. Μεταξύ άλλων, προτείνεται η διεξαγωγή έρευνας για τον εντοπισμό των αιτιών της σπατάλης και η αναζήτηση λύσεων, η νομοθετική ρύθμιση για τη θέσπιση απλών και κοινών κανόνων σήμανσης προς διευκόλυνση των καταναλωτών, η αλλαγή στα marketing standards με στόχο τη μείωση της ποσότητας των μη επιλέξιμων φρούτων και λαχανικών για αισθητικούς λόγους, καθώς η προώθηση ενεργειών για τα κοντόληκτα προϊόντα προκειμένου να μπορούν να διατεθούν στους καταναλωτές σε χαμηλότερες τιμές.

«Ο χρόνος πιέζει και η Ελλάδα οφείλει να δεσμευτεί εδώ και τώρα για τη μείωση της σπατάλης τροφίμων, μέσα από ένα ξεκάθαρο πλάνο δράσης σε όλους τους τομείς της αλυσίδας εφοδιασμού. Θέτοντας στο επίκεντρο τις μετρήσεις της σπατάλης με συνέπεια και υιοθετώντας καλές πρακτικές με πρωταρχικό στόχο την πρόληψη της σπατάλης τροφίμων, θα καταφέρουμε να κατανοήσουμε τον πραγματικό όγκο του προβλήματος και, ακολούθως, να σχεδιάσουμε ένα πιο βιώσιμο διατροφικό μέλλον», τονίζει η Βίκυ Μπαρμπόκα, Υπεύθυνη Προγραμμάτων Βιώσιμης διατροφής του WWF Ελλάς